

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
<https://ww.finarbitr.cz>

Evidenční číslo: FA/34194/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/SU/519/2017

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 16. 5. 2017 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■, zastoupené na základě plné moci ze dne 22. 3. 2017 JUDr. Františkem Grznářem, advokátem, evid. č. ČAK 2767, se sídlem ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Door Financial a.s., IČO 29016126, se sídlem Kořenského 905/4, 400 03 Ústí nad Labem, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Krajského soudu v Ústí nad Labem, spisová značka B 2610 (dále jen „Instituce“), vedeném podle zákona o finančním arbitrovi a podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti smlouvy o zápůjčce č. ■ ze dne 9. 9. 2014, neplatnosti smlouvy o zápůjčce č. ■ ze dne 14. 3. 2015 a neplatnosti smlouvy o zápůjčce č. ■ ze dne 21. 6. 2015, případně o úročení úvěrů z těchto smluv ve výši diskontní sazby platné v den uzavření smluv o zápůjčce a o určení neplatnosti ujednání o výši roční průměrné sazby nákladů, o poplatcích a smluvních pokutách, takto:

- I. Instituce, Door Financial a.s., IČO 29016126, se sídlem Kořenského 905/4, 400 03 Ústí nad Labem, je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 18.084,- Kč (slovy: osmnáct tisíc osmdesát čtyři korun českých), a to do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- II. Instituce, Door Financial a.s., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000,- Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. 19-3520001/0710, variabilní symbol platby 5192017, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti smluv o zápůjčce, které s Institucí uzavřel, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry, dále se domáhá úročení úvěrů ze smluv o zápůjčce ve výši diskontní sazby platné v den uzavření smluv o zápůjčce, neboť smlouvy o zápůjčce neobsahují veškeré předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů (dále jen „RPSN“), neplatnosti ujednání o poplatcích,

smluvních pokutách, jelikož jsou nepřehledná a nepřijatelná a neplatnosti ujednání o výši RPSN, protože je v rozporu s dobrými mravy.

Finanční arbitr při posuzování podmínek řízení ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 9. 9. 2014 smlouvu o zápůjčce č. ■■■, na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli poskytnout úvěr ve výši 10.000,- Kč a Navrhovatel se zavázal tyto finanční prostředky spolu s úroky vrátit v 60 týdenních splátkách ve výši 300,- Kč (dále jen „Smlouva o zápůjčce 1“); dne 14. 3. 2015 smlouvu o zápůjčce č. ■■■, na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli poskytnout úvěr ve výši 25.000,- Kč a Navrhovatel se zavázal tyto finanční prostředky spolu s úroky vrátit v 60 týdenních splátkách ve výši 750,- Kč (dále jen „Smlouva o zápůjčce 2“); a dne 21. 6. 2015 smlouvu o zápůjčce č. ■■■, na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli poskytnout úvěr ve výši 15.000,- Kč a Navrhovatel se zavázal tyto finanční prostředky spolu s úroky vrátit v 60 týdenních splátkách ve výši 450,- Kč (dále jen „Smlouva o zápůjčce 3“), (Smlouva o zápůjčce 1, Smlouva o zápůjčce 2 a Smlouva o zápůjčce 3 společně též jako „Smlouvy o zápůjčce“).

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy. Navrhovatel proto může být účastníkem řízení před finančním arbitrem ve smyslu § 1 odst. 1 a § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Z veřejného seznamu živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce je od 1. 1. 2011 na dobu neurčitou držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „*[p]oskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“, na jehož základě byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření Smluv o zápůjčce poskytovat a zprostředkovat spotřebitelské úvěry a jiné úvěry, zápůjčky, či obdobné finanční služby. Instituce je tedy institucí ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Smlouvy o zápůjčce jsou smlouvami o zápůjčce ve smyslu § 2390 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), resp. ve znění účinném v době uzavření Smluv o zápůjčce; Navrhovatel i Instituce výslovně na § 2390 a násl. občanského zákoníku odkázali v názvech Smluv o zápůjčce.

Smlouvy o zápůjčce jsou současně smlouvami o spotřebitelském úvěru v režimu zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), protože ji uzavřel spotřebitel a podnikatel a jejím předmětem je úvěr, který není vyloučen z režimu zákona o spotřebitelském úvěru ve smyslu § 2 tohoto zákona.

Finanční arbitr tak je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že s Institucí uzavřel Smlouvy o zápůjčce.

Navrhovatel tvrdí, že Instituce porušila povinnost s odbornou péčí posoudit jeho úvěruschopnost, protože „[n]emusela dokládat žádné doklady o měsíčním příjmu, což je jedním ze základních prvků pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele“.

Navrhovatel namítá, že v době uzavření Smluv o zápůjčce byl již několik let ve starobním důchodu a že byl pod tlakem dalších věřitelů, a proto „vzniklou situaci řešila tím způsobem, že sjednávala další úvěry na zaplacení předešlých úvěrů, čímž se dostala do výrazných existenčních problémů“.

Navrhovatel tvrdí, že ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 1 měl „toliko pravidelný příjem ze starobního důchodu ve výši 8.448,- Kč“, v době bezprostředně předcházející uzavření Smlouvy o zápůjčce 2 a Smlouvy o zápůjčce 3 „příjem ze starobního důchodu, příjmy z dohod byly nahodilé a v době bezprostředně před uzavřením smluv neměla žádný příjem či příjem minimální, který byl zaúčtován v následných obdobích“ a dále, že příjmy „z dohody o pracovní činnosti č. 15/2015 ze dne 21. 4. 2015 v době bezprostředně předcházející uzavření Smlouvy o úvěru 3 neměla navrhovatelka žádné“.

Navrhovatel tvrdí, že v době uzavření Smluv o zápůjčce měl závazky vůči jiným věřitelům, „Help Financí s.r.o. - (řízení FA/SU/522/2017) úvěrová smlouva ze dne 25. 3. 2015- týdenní splátka 372 Kč. Jet Money s.r.o. - (řízení FA/SU/523/2017) úvěrová smlouva- ze dne 5. 3. 2015- měsíční splátka 1.300Kč a ze dne 15. 10. 2015- měsíční splátka 2.010Kč. Portfolio Servis s.r.o. - (řízení FA/SU/518/2017) úvěrová smlouva ze dne 18. 3. 2015- měsíční splátka 870 Kč- bylo zesplatněno, zřízeno soudcovské zástavní právo. GTS Enerxus lmtd. - (řízení FA/SU/521/2017) úvěrová smlouva ze dne 29. 6. 2015- měsíční splátka 800Kč. Fair Credit International - (řízení FA/SU/520/2017)ze dne 15. 12. 2014- týdenní splátka 450 Kč dále ze dne 26. 6. 2015- týdenní splátka 420 Kč a ze dne 22. 9. 2015- týdenní splátka 600 Kč Tommy Stachi - (řízení FA/SU/527/2017) úvěrová smlouva ze dne 25. 6. 2014- měsíční splátka 1.490Kč a dále ze dne 16. 3. 2015- měsíční splátka 1.671Kč Profi Credit Czech a.s. - (řízení FA/SU/524/2017)úvěrová smlouva ze dne 19. 8. 2014- měsíční splátka 1.011 Kč a dále ze dne 14. 4. 2015- měsíční splátka 1.250Kč HK Investment s.r.o. - úvěrová smlouva ze dne 5. 3. 2015- měsíční splátka 1.544 Kč, dále ze dne 5. 12. 2014- měsíční splátka 1.544 Kč“.

Navrhovatel tvrdí, že z důvodu jeho špatného psychického stavu plynoucího z nátlaku jiných věřitelů a neúměrného narůstání dalších dluhů nebyl schopen posoudit důsledky plynoucí ze Smluv o zápůjčce.

Navrhovatel namítá, že považuje kumulaci poplatků, smluvních pokut a sankcí za značně nepřehlednou a nepřipustnou a že výše RPSN je v rozporu s dobrými mravy, navíc je ve Smlouvách o zápůjčce uvedena v jiné výši, než Instituce udává, a ve smlouvách nejsou uvedeny ani veškeré předpoklady pro výpočet její výše.

6. Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Smlouvy o zápůjčce.

Instituce namítá, že řádně posoudila podle informací od Navrhovatele jeho finanční situaci, tj. jeho příjmy a výdaje, zejména měsíční splátky jiných závazků atp., a že Navrhovatel stvrdil správnost údajů svým podpisem na žádostech o zápůjčku.

Instituce tvrdí, že při sjednávání zápůjček prověřila potvrzení o výši starobního důchodu a výplatní pásky týkající se uváděného zaměstnání Navrhovatele. Instituce tvrdí, že tyto skutečnosti jsou zcela zřejmé ze strany 2 již předložených žádostí o zápůjčku.

Instituce tvrdí, že při posouzení schopnosti Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry ze Smluv o zápůjčce vycházela z údajů a podkladů poskytnutých Navrhovatelem, jakožto žadatelem o zápůjčku, a na podporu svého tvrzení předložila Žádost 1, Žádost 2 a Žádost 3 (dále společně jen „Žádosti“), podepsané Navrhovatelem, které obsahují přehled o příjmech a výdajích Navrhovatele v okamžiku podpisu těchto žádostí.

Instituce argumentuje, že informace o výši RPSN je součástí čl. H Smluv o zápůjčce a obsahuje velmi přehledným způsobem zobrazenou informaci o tom, jaká částka byla na základě smluv zákazníkovi poskytnuta a jakou částku bude povinen celkem uhradit, s tím, že Smlouvami o zápůjčce je nastaven řádný úrok a dále pak náklady hotovostního inkasa, které však nejsou součástí RPSN, neboť se jedná o samostatnou službu, nadto volitelnou.

Instituce namítá, že celkové náklady spojené s poskytnutím zápůjček byly tedy Navrhovateli v okamžiku uzavření Smluv o zápůjčce známy a Navrhovatel zcela dobrovolně na podmínky, za nichž byly Smlouvy o zápůjčce poskytnuty, přistoupil.

7. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel se k výzvě finančního arbitra ohledně možnosti smírného řešení sporu nevyjádřil. Instituce finančního arbitra informovala, že uzavření smíru ve věci považuje za nemožné. Smírného řešení se proto mezi stranami sporu před vydáním tohoto nálezu finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr je povinen podle § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr je orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Primárním cílem finančního arbitra je tam, kde je spotřebitel v právu, přivést strany sporu ke smírnému řešení sporu tak, aby se spotřebitel nemusel obracet na soud a nemusel hradit náklady soudního řízení, protože řízení před finančním arbitrem je bezplatné. Proto musí finanční arbitr posoudit spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu. Pokud se nepodaří vyřešit spor smírně, vydá finanční arbitr rozhodnutí, které může strana sporu, která s ním nebude souhlasit, napadnout u soudu. Rozhodnutí finančního arbitra, kterým by neodůvodněně upřednostnil některou stranu sporu, by soud musel zrušit a velmi pravděpodobně neúspěšné straně sporu uložil náhradu nákladů soudního řízení.

Finanční arbitr rozhoduje podle práva, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

8.1. *Právní zájem Navrhovatele*

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“ Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je však rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu rozhodnutí smírčího orgánu zřízeného podle zvláštního právního předpisu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr přitom vychází ze závěrů rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1440/14, podle kterého „[m]eritorní rozhodnutí vydané v řízení o určovací žalobě tedy závazně řeší předběžnou otázku pro řízení o žalobě na plnění. I pokud by druhá strana podala žalobu na plnění, vycházel by soud při jejím řešení z rozhodnutím o (negativní) určovací žalobě prejudiciálně.“ Současně, z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4101/2016, plyne, že „[u]rčovací žaloba podle § 80 (dříve písm. c/) o. s. ř. je preventivního charakteru a má místo tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k příslušné nápravě nelze dospět jinak, nebo když účinněji než jiné procesní prostředky, vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu a právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů. Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani splněna podmínka naléhavého právního zájmu, přičemž platí, že takový závěr je podmíněn též tím, z jakých právních poměrů žalobce vychází, jakého konkrétního určení se domáhá a vůči komu žaloba o určení směřuje (...). Ve sporu o určení neplatnosti právního úkonu nejde jen o to, zda konkrétní subjekt (žalobce) mohl mít podle hmotného práva vliv na vznik napadeného právního úkonu, resp. dotkl-li se jej právní úkon při svém vzniku, ale též o to, jak se následné určení, že úkon byl učiněn neplatně, promítne do jeho právních poměrů“.

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti Smluv o zápůjčce, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry, dále se domáhá úročení úvěrů ze Smluv o zápůjčce ve výši diskontní sazby platné v den uzavření Smluv o zápůjčce, neboť Smlouvy o zápůjčce neobsahují veškeré předpoklady pro výpočet RPSN, dále určení neplatnosti ujednání o poplatcích a smluvních pokutách, jelikož jsou nepřehledná a nepřípustná a konečně určení neplatnosti ujednání o RPSN, neboť výše RPSN je v rozporu s dobrými mravy.

Navrhovatel se měl v řízení před finančním arbitrem domáhat vydání peněžních prostředků, které Instituci zaplatil na základě Smluv o zápůjčce, protože Smlouvy o zápůjčce jsou neplatné.

Ačkoli Navrhovatel takový nárok v řízení před finančním arbitrem nevznesl, finanční arbitr může návrh Navrhovatele takto posoudit, a to s odkazem na § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi, podle kterého finanční arbitr není vázán návrhem spotřebitele.

Předmětem sporu je tedy posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení Instituce přijatého na základě Smluv o zápůjčce, protože Instituce s odbornou péčí neposoudila

schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry, na úročení úvěrů ze Smluv o zápůjčce ve výši diskontní sazby platné v den uzavření Smluv o zápůjčce, neboť Smlouvy o zápůjčce neobsahují veškeré předpoklady pro výpočet RPSN, a na určení neplatnosti ujednání o poplatcích a smluvních pokutách, jelikož jsou nepřehledná a nepřijatelná a určení neplatnosti ujednání o RPSN, neboť výše RPSN je v rozporu s dobrými mravy.

8.2. Rozhodná právní úprava

Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli Smlouvy o zápůjčce za účinnosti občanského zákoníku, který upravuje smlouvu o zápůjčce jako smluvní typ; Smlouvy o zápůjčce jsou současně spotřebitelskými smlouvami podle § 1810 a násl. občanského zákoníku, když na jedné straně stojí InSTITUTE jako podnikatel a na druhé straně Navrhovatel jako spotřebitel. Podle § 9 odst. 2 věty první občanského zákoníku platí, že „[s]oukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy“.

Smlouvy o zápůjčce jsou smlouvami uzavřenými v režimu zvláštní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru.

Zákon o spotřebitelském úvěru nahradil od 1. 12. 2016 zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „nový zákon o spotřebitelském úvěru“). Podle § 164 nového zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[n]ení-li dále stanoveno jinak řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy.“

Protože Smlouvy o zápůjčce uzavřeli Navrhovatel a InSTITUTE před účinností nového zákona o spotřebitelském úvěru a finanční arbitr nezjistil, že by si sjednali, že se jejich práva a povinnosti ze Smluv o zápůjčce budou ode dne nabytí účinnosti nového zákona o spotřebitelském úvěru řídit tímto zákonem, řídí se práva a povinnosti z nich vyplývající zákonem o spotřebitelském úvěru, tím není dotčeno subsidiární použití občanského zákoníku v otázkách, které zákon o spotřebitelském úvěru neupravuje, protože platí, že zákon o spotřebitelském úvěru je vůči občanskému zákoníku ve vztahu speciality a použití právních norem v něm obsažených má přednost před použitím právních norem obsažených v občanském zákoníku.

8.3. Rozhodná smluvní úprava

Navrhovatel a InSTITUTE si ve Smlouvách o zápůjčce sjednali:

- a) v článku A. Smlouvy o zápůjčce 1, že „[s]polečnost (rozuměj InSTITUTE) touto Smlouvou poskytuje Zákazníkovi (rozuměj Navrhovateli) zápůjčku (dále jen „Jistina zápůjčky“) ve výši 10.000,- Kč“;
- b) v článku C. Smlouvy o zápůjčce 1, že „[z]ákazník si zvolil (...) poskytnutí Jistiny zápůjčky a úhradu Týdenních splátek Celkové částky a ostatních plateb Zákazníka v hotovosti (dále jen „Hotovostní varianta“) (...) [o]dměna za inkaso činí 6.000,- Kč“;
- c) v článku D. Smlouvy o zápůjčce 1, že „[s] ohledem na výše sjednané je Zákazník povinen Společnosti zaplatit celkem částku 18.000,- Kč; Tuto částku je Zákazník povinen Společnosti zaplatit formou rovnoměrných týdenních plateb ve výši 300,- Kč“;
- d) v článku A. Smlouvy o zápůjčce 2, že „[s]polečnost touto Smlouvou poskytuje Zákazníkovi zápůjčku (dále jen „Jistina zápůjčky“) ve výši 25.000,- Kč“;

- e) v článku C. Smlouvy o zápůjčce 2, že „[z]ákazník si zvolil (...) poskytnutí Jistiny zápůjčky a úhradu Týdenních splátek Celkové částky a ostatních plateb Zákazníka v hotovosti (dále jen „Hotovostní varianta“) (...) [o]dměna za inkaso činí 15.000,- Kč“;
- f) v článku D. Smlouvy o zápůjčce 2, že „[s] ohledem na výše sjednané je Zákazník povinen Společnosti zaplatit celkem částku 45.000,- Kč; Tuto částku je Zákazník povinen Společnosti zaplatit formou rovnoměrných týdenních plateb ve výši 750,- Kč“;
- g) v článku A. Smlouvy o zápůjčce 3, že „[s]polečnost touto Smlouvou poskytuje Zákazníkovi zápůjčku (dále jen „Jistina zápůjčky“) ve výši 15.000,- Kč“;
- h) v článku C. Smlouvy o zápůjčce 3, že „[z]ákazník si zvolil (...) poskytnutí Jistiny zápůjčky a úhradu Týdenních splátek Celkové částky a ostatních plateb Zákazníka v hotovosti (dále jen „Hotovostní varianta“) (...) [o]dměna za inkaso činí 9.000,- Kč“;
- i) v článku D. Smlouvy o zápůjčce 3, že „[s] ohledem na výše sjednané je Zákazník povinen Společnosti zaplatit celkem částku 27.000,- Kč; Tuto částku je Zákazník povinen Společnosti zaplatit formou rovnoměrných týdenních plateb ve výši 450,- Kč“;
- j) v článku H. Smluv o zápůjčce, že „[z]ákazník tímto prohlašuje, že byl Společností seznámen s výší roční procentní sazby nákladů zápůjčky poskytnuté dle této Smlouvy (dále jen „RPSN“). Tato RPSN činí (...) 37,79 % v případě délky splácení zápůjčky 60 týdnů; délka splácení zápůjčky dle této Smlouvy je uvedena shora pod písmenem B této Smlouvy. Výpočet RPSN je založen na předpokladu, že Smlouva bude trvat po dohodnutou dobu a že Zákazník zaplatí jednotlivé splátky vždy v den jejich splatnosti. RPSN nebude Společností v průběhu účinnosti této Smlouvy upravována“.

8.4. Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů a z úřední činnosti zjistil, že

- a) podle Splátkového kalendáře 1 uhradil Navrhovatel Instituci ode dne uzavření Smlouvy o zápůjčce 1 do 22. 6. 2015 celkem částku ve výši 18.000,- Kč;
- b) podle Splátkového kalendáře 2 uhradil Navrhovatel Instituci ode dne uzavření Smlouvy o zápůjčce 2 do 1. 6. 2017 celkem částku ve výši 33.210,- Kč;
- c) podle Splátkového kalendáře 3 uhradil Navrhovatel Instituci ode dne uzavření Smlouvy o zápůjčce 3 do 1. 6. 2017 celkem částku ve výši 16.874,- Kč;
- d) Navrhovatel měl v době uzavření Smluv o zápůjčce finanční závazky u společností:
  1. TOMMY STACHI s.r.o., IČO 27148084, se sídlem Táboritská 1000/23, Žižkov, 130 00 Praha 3, na základě smlouvy o půjčce č. ■ ze dne 16. 3. 2015 ve výši 1.671,- Kč měsíčně;
  2. PROFÍ CREDIT Czech, a.s., IČO 61860069, se sídlem Klimentská 1216/46, 110 00 Praha 1 – Nové Město, na základě smlouvy o revolvingovém úvěru č. ■ ze dne 12. 6. 2013 ve výši 1.250,- Kč měsíčně a na základě smlouvy o revolvingovém úvěru č. ■ ze dne 19. 8. 2014 ve výši 1.011,- Kč měsíčně;
  3. HK Investment s.r.o., IČO 28806573, se sídlem Velké náměstí 162/5, 500 03 Hradec Králové, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 12. 2014 ve výši 1.544,- Kč měsíčně a na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 3. 2015 ve výši 1.544,- Kč měsíčně;
  4. Fair Credit International, SE, IČO 04424115, se sídlem Kubánské náměstí 1391/11, 100 00 Praha 10, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 12. 2014 ve výši 450,- Kč týdně;

5. JET Money s.r.o., IČO 25858246, se sídlem Hněvotínská 241/52, 779 00 Olomouc – Nová Ulice, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 5. 3. 2015 ve výši 1.300,- Kč měsíčně;
  6. Portfolio Servis s.r.o., IČO 01556860, se sídlem Kaplická 903/27, 140 00 Praha, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 18. 3. 2015 ve výši 870,- Kč měsíčně;
  7. HELP FINANCIAL s.r.o., IČO 26440334, se sídlem Příčná 1217, 293 06 Kosmonosy, na základě smlouvy o úvěru č. ■ ze dne 25. 3. 2015 ve výši 372,- Kč týdně.
- e) podle Měsíčního předpisu příspěvků činily měsíční výdaje Navrhovatele na fond oprav a záloh částku ve výši 1.348,- Kč, když tyto výdaje se podle tvrzení Navrhovatele od tohoto data nezměnily;
- f) podle Výměru důchodu pobíral Navrhovatel v době sjednání Smlouvy o zápůjčce 2 a Smlouvy o zápůjčce 3 starobní důchod ve výši 8.510,- Kč měsíčně;
- g) podle Upraveného výměru důchodu činil starobní důchod Navrhovatele v období 1/2013 částku 8.382,- Kč měsíčně, v období 1/2014 částku 8.417,- Kč měsíčně, v období od 13. 6. 2014 částku 8.448,- Kč měsíčně, v období od 1/2015 částku 8.606,- Kč měsíčně, v období od 1/2016 částku 8.646,- Kč měsíčně a v období od 1/2017 částku 8.893,- Kč měsíčně;
- h) v Žádosti 1 v kolonce „ověřené doklady“ jsou zaškrtnuté políčka „OP“, „výměr podpory“, „SIPO“ a „jiné“, přičemž do kolonky „jiné“ je dopsáno „ŘP“, v Žádosti 2 jsou v kolonce „ověřené doklady“ zaškrtnuté políčka „OP“, „výplatní pásky“, „SIPO“ a „jiné“, přičemž do kolonky „jiné“ je dopsáno „VÝMĚR DŮCHOD“ a v Žádosti 3 jsou v kolonce „ověřené doklady“ zaškrtnuté políčka „OP“, „pracovní smlouva nebo ŽL“, „výplatní pásky“, „SIPO“ a „jiné“, přičemž do kolonky „jiné“ je dopsáno „ŘP“.

8.5. Posouzení úvěruschopnosti

8.5.1. Posouzení úvěruschopnosti obecně

Zákon o spotřebitelském úvěru věřiteli ukládá povinnost s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to v § 9 odst. 1, když stanoví, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná“.

Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele věřitel tedy vychází jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získává z jiných dostupných zdrojů při respektování principu přiměřenosti nejvýše v rozsahu nezbytně nutném pro splnění této své povinnosti při maximálním respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů.

Je povinností věřitele takto získané informace shromáždit, vyhodnotit jejich dostatečnost a rozhodnout, zda a které informace je nezbytné dále ověřovat, popř. jejich znalost prohlubovat. Povinností věřitele je mj. nahlédnout i do databází shromažďujících informace o již existujících úvěrových vztazích spotřebitele, pokud lze z informací získaných od spotřebitele usuzovat, že již byl nebo stále je v jiném úvěrovém vztahu.

Je-li věřitelem banka, je na místě, aby při zkoumání výdajů spotřebitele věřitel hodnotil i informace z databází shromažďujících informace o nebankovních úvěrových vztazích; nebankovní věřitel pak může informace o spotřebitelových bankovních úvěrech získat např. s pomocí spotřebitele. Za dostatečné se považují pouze takové informace o příjmech a výdajích spotřebitele, ze kterých je věřitel schopný získat objektivní obraz o jeho finanční situaci.

Věřitele přitom nezbavuje povinnosti posoudit s odbornou péčí úvěruschopnost spotřebitele ani úprava v § 9 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru, podle níž je spotřebitel povinen poskytnout věřiteli *„úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr“*, když toto ustanovení doslova uvádí, že spotřebitel tyto informace poskytne věřiteli *„na jeho žádost“*. Shodný názor co do povinnosti ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz například závěry Nejvyššího soudu České republiky, v rozhodnutí ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006 *„[d]ovolací soud neshledal pochybení ani v závěru odvolacího soudu o tom, že žalobkyně nepostupovala s náležitou odbornou péčí, pokud se spokojila pouze s domněnkami o vlastnictví k danému automobilu založenými na faktuře vystavené žalovanou, ústních informacích žalované a na faxové fotokopii technického průkazu vozidla.“*).

Schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr finanční arbitr chápe jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním/domácím rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby bez jakýchkoliv problémů a omezení mohl splácet splátku v předpokládané výši. Proto Instituce musí mimo jiné analyzovat spotřebitelův osobní/domácí rozpočet, a to jak stranu příjmů, tak stranu výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnanecké či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti, jakož i o dalších pravidelných výdajích spotřebitele (např. splátkách jiných úvěrů). Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.

Obsah povinnosti jednat při posuzování úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zákon o spotřebitelském úvěru neobsahuje. Právní pojem odborná péče je považován za tzv. neurčitý právní pojem, který se má vykládat v kontextu obecné právní úpravy i konkrétních skutkových okolností.

Odbornou péčí vymezuje (pro účely tohoto zákona) např. § 2 odst. 1 písm. o) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že *„odbornou péčí se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti“*. Obdobně tento pojem definuje např. § 32 odst. 1 zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že *„[i]nvestiční zprostředkovatel je povinen poskytovat investiční služby s odbornou péčí. Vynaložení odborné péče především znamená, že investiční zprostředkovatel jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníků, zejména plní povinnosti podle této hlavy“*.

Odborná péče je tak v kontextu zákona o spotřebitelském úvěru korektiv jednání věřitele, které v tomto případě posoudí finanční arbitr, a zakládá se jak na objektivním hledisku, tj. na odborných znalostech a schopnostech, tak na hledisku subjektivním, spočívajícím v pečlivosti konkrétního věřitele.

Ke shodným závěrům co do posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí dospěl i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, a to, že § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru je třeba vykládat tak, že *„věřitel musí náležitě pečlivě zjišťovat*

schopnost spotřebitele splácet úvěr a požadovat doklady k jeho tvrzení. Je také nutno dovodit, že věřitel by měl úvěruschopnost dlužníka aktivně zjišťovat a prověřovat, nikoliv se spokojit pouze s jeho ničím nedoloženými prohlášeními.... Postup stěžovatelky, která posuzovala úvěruschopnost spotřebitele pouze na základě jejich ničím nedoložených prohlášení, byl v rozporu s požadavkem zjištění schopnosti spotřebitele splácet úvěr s odbornou péčí ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru“. Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že „požadovanými doklady pro prokázání úvěruschopnosti spotřebitele mohou být např. potvrzení o zaměstnání a příjmu, výplatní pásky, výpis z bankovního účtu žadatele a podobně. Nejednalo by se tedy o opakovaná prohlášení téhož obsahu, jak uvádí stěžovatelka, neboť ta by skutečně byla nadbytečná. Mělo by jít o doklady vydané spotřebiteli třetí stranou, které budou objektivně a věrohodně vypovídat o spotřebitelově schopnosti dostát svým závazkům ze smlouvy o úvěru“. Nejvyšší správní soud dovodil, že „zákon o spotřebitelském úvěru klade velký důraz na ochranu spotřebitelů před neodpovědným zadlužováním, které je v současnosti závažným společenským problémem, jehož řešení patrně nelze ponechat pouze na odpovědnosti samotných dlužníků. K řešení tohoto problému tak mají věřitelé přispět tím, že budou před uzavřením úvěrových smluv pečlivě zkoumat schopnost spotřebitele úvěr splácet a eliminovat tak možné tendence spotřebitelů zkreslovat své majetkové poměry ve snaze získat spotřebitelský úvěr, bez ohledu na předchozí uvážení o svých schopnostech jej splácet. Jedná se tedy o právní úpravu orientovanou na ochranu spotřebitele, jakožto slabší smluvní strany, která s sebou nese naopak větší zatížení povinnostmi na straně podnikatele – zde poskytovatele spotřebitelského úvěru“.

Věřitel je tedy povinen vyžádat si od spotřebitele potřebné informace, aktivně opatřovat další přiměřené a objektivně zjistitelné informace o spotřebiteli a všechny získané informace řádně ověřit a vyhodnotit. Shodný názor co do povinnosti věřitele v rámci postupu s odbornou péčí ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006).

8.5.2. Posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Instituci žádné doklady o měsíčním příjmu dokládat nemusel. Instituce tvrdí, že řádně a podle informací od Navrhovatele, posoudila jeho finanční situaci, zejména měsíční splátky jiných závazků.

Podle § 22 odst. 5 zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[n]ení-li prokázán opak, má se za to, že věřitel povinnosti podle § 5, 7 a 9 nesplnil“. Zákon o spotřebitelském úvěru přenáší důkazní břemeno týkající se prokázání splnění určitých zákonem stanovených povinností na věřitele.

Instituce finančnímu arbitrovi nepředložila žádné relevantní důkazy na podporu svých tvrzení, tj. k prokázání, že s odbornou péčí posoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry poskytnuté na základě Smluv o zápůjčce. Instituce v řízení pouze opakuje, že při posouzení schopnosti Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry ze Smluv o zápůjčce vycházela z údajů a podkladů, které jí poskytl Navrhovatel jako žadatel o zápůjčku, a odkazuje na Žádosti, které Navrhovatel podepsal a které obsahují přehled o příjmech a výdajích Navrhovatele v okamžiku podpisu těchto žádostí.

Instituce tvrdí, že prověřila potvrzení o výši starobního důchodu Navrhovatele a jeho výplatní pásky ze zaměstnání, k prokázání svých tvrzení však nepředložila žádný důkaz.

Instituce nedoložila, že by informace, které Navrhovatel v Žádostech uvedl, jakýmkoliv způsobem ověřovala, když pouze opakovaně tvrdí, že vycházela z „údajů a podkladů poskytnutých Navrhovatelem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího správního soudu České republiky v souvislosti s ověřováním údajů ohledně příjmů a výdajů žadatele o úvěr při posouzení jeho úvěruschopnosti v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, který dovodil, že „[s]oučástí odborné péče poskytovatele úvěru dle § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, je i taková obezřetnost, která jej vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení (např. potvrzením o zaměstnání a příjmu, doložením výplatních pásek, doložením výpisu z účtu žadatele apod.)“.

Instituce nedoložila, zda např. kontaktovala zaměstnavatele Navrhovatele k ověření výše jeho příjmu, zda si nechala předložit výpisy z bankovního účtu Navrhovatele, zda nahlédla do rejstříků umožňujících ověřit údaje o závazcích klientů nebankovních poskytovatelů úvěrů apod.

Instituce neunesla důkazní břemeno, protože na podporu svých tvrzení nepředložila podklady a neprokázala tak, že by s odbornou péčí posoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelské úvěry poskytnuté na základě Smluv o zápůjčce.

Finanční arbitr provedl vlastní posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele, a z podkladů shromážděných v řízení a z podkladů získaných z úřední činnosti zhodnotil, zda by Navrhovatel byl na základě svých příjmů při zohlednění jeho výdajů a ostatních závazků u úvěrových společností schopen splácet úvěry ze Smluv o zápůjčce.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů, když ty pocházejí pouze od Navrhovatele, protože Instituce v průběhu řízení finančnímu arbitrovi žádné relevantní podklady nepředložila, zjistil, že Navrhovatel ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 1 pobíral starobní důchod ve výši 8.448,- Kč. Finanční arbitr nezjistil, že by měl Navrhovatel v době uzavření Smlouvy o zápůjčce 1 mimo starobní důchod i jiný pravidelný měsíční příjem. Měsíční výdaje Navrhovatele ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 1 činili minimálně 3.609,- Kč. Po odečtení těchto výdajů Navrhovatele od jeho příjmů, by tak zůstala v jeho rozpočtu pouze částka 4.839,- Kč měsíčně.

Pokud se pak Navrhovatel zavázal ve Smlouvě o zápůjčce 1 ke splacení úvěru v 60 pravidelných týdenních splátkách ve výši 300,- Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí, tak jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Navrhovatel není schopen bez problémů a omezení řádně plnit závazky ze Smlouvy o zápůjčce 1, a že plnění závazku ze Smlouvy o zápůjčce 1 by mělo seriózní negativní dopad do majetkových a společenských poměrů Navrhovatele.

Finanční arbitr v průběhu řízení zjistil, že Navrhovatel ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 2 pobíral starobní důchod ve výši 8.510,- Kč. Finanční arbitr nemá za prokázané, že by Navrhovatel ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 2 měl vedle starobního důchodu i další pravidelný příjem, když Instituce ani Navrhovatel žádné podklady k prokázání příjmů Navrhovatele z Dohody o pracovní činnosti předcházející uzavření Smlouvy o zápůjčce 2 nepředložili. Měsíční výdaje Navrhovatele ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 2 činily minimálně 10.997,- Kč. Po odečtení těchto výdajů Navrhovatele od jeho příjmů, by tak v rozpočtu Navrhovatele chybělo minimálně 2.487,- Kč.

Pokud se pak Navrhovatel zavázal ve Smlouvě o zápůjčce 2 ke splacení úvěru v 60 pravidelných týdenních splátkách ve výši 750,- Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí, tak jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Navrhovatel není schopen včasného a řádného plnění závazků ze Smlouvy o zápůjčce 2.

Finanční arbitr v průběhu řízení zjistil, že Navrhovatel ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 3 pobíral starobní důchod ve výši 8.510,- Kč. Finanční arbitr nemá za prokázané, že by Navrhovatel ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 3 měl vedle starobního důchodu i další pravidelný příjem, když Instituce ani Navrhovatel žádné podklady k prokázání příjmů Navrhovatele z Dohody o pracovní činnosti předcházející uzavření Smlouvy o zápůjčce 3 nepředložili. Měsíční výdaje Navrhovatele ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce 3 činily minimálně 18.018,- Kč. Po odečtení těchto výdajů Navrhovatele od jeho příjmů, by tak v rozpočtu Navrhovatele chybělo minimálně 9.508,- Kč.

Pokud se pak Navrhovatel zavázal ve Smlouvě o zápůjčce 3 ke splacení úvěru v 60 pravidelných týdenních splátkách ve výši 450,- Kč, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že pokud by Instituce provedla posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí, tak jak jí ukládá zákon, dospěla by k závěru, že Navrhovatel není schopen včasného a řádného plnění závazků ze Smlouvy o zápůjčce 3.

Postup Instituce, kdy při posouzení úvěruschopnosti Navrhovatele vycházela pouze z jeho tvrzení, které dále nijak neověřovala, nemůže finanční arbitr nejen v projednávaném případě, ale i obecně považovat za postup splňující kritéria odborné péče, neboť ze strany Instituce jako úvěrového věřitele nedošlo ke splnění povinnosti objektivně získat všechny informace potřebné pro zhodnocení finanční situace Navrhovatele jako spotřebitele a s odbornou péčí tak posoudit, zda je schopen řádně úvěr splácet bez negativních zásahů do jeho majetkových a společenských poměrů.

Jelikož Instituce nesplnila zákonem jí uloženou povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí, a poskytla úvěry bez toho, aby bylo zřejmé, že je bude Navrhovatel schopen splatit, jsou Smlouvy o zápůjčce podle § 9 odst. 1 věta druhá zákona o spotřebitelském úvěru neplatné.

8.6. Následky neposouzení úvěruschopnosti dlužníka

8.6.1. Následky neposouzení úvěruschopnosti obecně

Zákon o spotřebitelském úvěru nestanoví, zda následkem neposouzení úvěruschopnosti spotřebitele podle § 9 zákona o spotřebitelském úvěru je neplatnost relativní nebo absolutní. Občanský zákoník preferuje relativní neplatnost před neplatností absolutní. Tato zásada je obsažena v § 574 občanského zákoníku, který je základním výkladovým pravidlem a který stanoví, že „[n]a právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.“ Ve všech případech, ve kterých občanský zákoník jako následek vady právního jednání stanoví neplatnost, se tedy proto jedná o neplatnost relativní. Pouze pokud právní jednání vykazuje znaky obsažené v ustanovení § 588 občanského zákoníku, pak se jedná o neplatnost absolutní, když „[s]oud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému“.

K absolutní neplatnosti právního jednání je potřeba naplnit zákonné požadavky v souladu s ustanovením § 588 občanského zákoníku, tedy krom rozporu se zákonem musí být kumulativně naplněna podmínka zjevného narušení veřejného pořádku.

Finanční arbitr je přesvědčen, že součástí veřejného pořádku je mimo jiné ochrana skupin osob, které jsou určitým způsobem zranitelné. Mezi takové skupiny osob nepochybně patří spotřebitelé, neboť jejich postavení je obecně ve styku s profesionálním podnikatelem znevýhodněno tím, že do vztahu s podnikatelem vstupují jako neprofesionálové a jsou vůči podnikateli zpravidla hospodářsky a informačně slabší stranou, s menší dostupností

právních služeb, nedostatkem profesionálních zkušeností a nemožností stanovovat si smluvní podmínky.

Pokud jde o požadavek zjevného narušení veřejného pořádku, který ustanovení § 588 občanského zákoníku předpokládá, vnímá finanční arbitr důraz na zjevnost jako pravidlo, jaký závěr učinit, jsou-li objektivní pochybnosti o tom, zda určité jednání porušuje veřejný pořádek či nikoli. V případě pochybností, že k narušení veřejného pořádku došlo, by požadavek zjevnosti nebyl naplněn a byla by presumována shoda jednání s veřejným pořádkem.

V posuzovaném případě však právním jednáním smluvních stran došlo k narušení veřejného pořádku tím, že byl porušen § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Porušení této normy veřejného pořádku bylo prokázáno a finanční arbitr proto nemá pochyb o tom, že k narušení veřejného pořádku došlo. Finanční arbitr tak považuje toto narušení veřejného pořádku za zjevné.

Ačkoli zákon o spotřebitelském úvěru výslovně nestanoví, že následkem porušení povinností podle § 9 odst. 1 tohoto zákona je absolutní neplatnost smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, je tento výklad z hlediska ochrany spotřebitele nutný a nasvědčuje tomu i legislativní vývoj ochrany spotřebitele a samotné právní úpravy spotřebitelských úvěrů a jejich zprostředkování.

Smlouvy o zápůjčce jsou tedy neplatné absolutně podle § 588 občanského zákoníku, a to z důvodu neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele s odbornou péčí v rozporu s § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

Absolutní neplatnost znamená neplatnost právního jednání od samého počátku a na právní jednání se hledí jako by nikdy nevzniklo a účastníkům z tohoto právního vztahu nevznikají žádná práva ani povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2221/2013).

Podle ustanovení § 2991 odst. 2 občanského zákoníku platí, že *„[b]ezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.“*

Podle ustanovení § 2993 občanského zákoníku platí, že *„[p]lnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Plnily-li obě strany, může každá ze stran požadovat, aby jí druhá strana vydala, co získala; právo druhé strany namítnout vzájemné plnění tím není dotčeno. To platí i v případě, byl-li závazek zrušen.“*

8.6.2. Následky neposouzení úvěruschopnosti Navrhovatele

S ohledem na absolutní neplatnost Smluv o zápůjčce tak plnění, které si Navrhovatel s Institucí mezi sebou poskytli, představuje plnění z neplatného právního jednání, přičemž takové plnění je bezdůvodným obohacením ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku, které jsou si smluvní strany povinny podle § 2993 téhož zákona vzájemně vydat.

Co se týče zúčtování vzájemných plnění z neplatné smlouvy Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3008/2007, konstatoval, že *„byla-li obě plnění, která si účastníci neplatné smlouvy navzájem poskytli, peněžitá, provede soud vzájemné zúčtování obou neoprávněných majetkových prospěchů (v dnešní terminologii bezdůvodného obohacení) a k takovému postupu není třeba ani vzájemné žaloby ani projevu směřujícího k započtení. Jestliže tedy jde o vrácení vzájemných peněžitých plnění z neplatné smlouvy, je třeba po vzájemném zúčtování těchto plnění uložit plnění rozdílů jednomu z účastníků“*. Tento závěr

pak Nejvyšší soud rozvedl v rozhodnutí ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 33 Cdo 23/2016, tak, že toto ustanovení „zakotvuje vzájemnou vázanost práv a povinností účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy; nárok každé ze smluvních stran na vrácení plnění, které poskytla, je nárokem ze zákona podmíněným její povinností vrátit to, co podle smlouvy přijala, druhé smluvní straně. Protože práva a povinnosti každého z účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy jsou vzájemně podmíněny, platí, že uplatnění a uspokojení práva jedné ze stran na vrácení plnění z takové smlouvy je vázáno na uspokojení obdobného práva druhé smluvní strany; jinak řečeno, povinnost jednoho subjektu plnit (vrátit přijaté plnění) je vázána na tutéž povinnost subjektu druhého. Vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy je každá její strana oprávněna požadovat po druhé smluvní straně jen tehdy, jestliže již sama vrátila nebo současně s uplatněním svého práva vrátí či nabídne vrácení všeho, co sama podle této smlouvy přijala“.

Plnění ve výši 10.000,- Kč, které Navrhovatel převzal od Instituce na základě absolutně neplatné Smlouvy o zápůjčce 1, představuje ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Instituce právo požadovat po Navrhovateli jeho vrácení.

Finanční arbitr má současně za doložené, že Navrhovatel uhradil Instituci na základě absolutně neplatné Smlouvy o zápůjčce 1 celkem částku ve výši 18.000,- Kč. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku tak odpovídá částce ve výši 18.000,- Kč, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Navrhovatel právo požadovat po Instituci vydání této částky.

Plnění ve výši 25.000,- Kč, které Navrhovatel převzal od Instituce na základě absolutně neplatné Smlouvy o zápůjčce 2, představuje ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Instituce právo požadovat po Navrhovateli jeho vrácení.

Finanční arbitr má současně za doložené, že Navrhovatel uhradil Instituci na základě absolutně neplatné Smlouvy o zápůjčce 2 celkem částku ve výši 33.210,- Kč. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku tak odpovídá částce ve výši 33.210,- Kč, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Navrhovatel právo požadovat po Instituci vydání této částky.

Plnění ve výši 15.000,- Kč, které Navrhovatel převzal od Instituce na základě absolutně neplatné Smlouvy o zápůjčce 3, tak představuje ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Instituce právo požadovat po Navrhovateli jeho vrácení.

Finanční arbitr má současně za doložené, že Navrhovatel uhradil Instituci na základě absolutně neplatné Smlouvy o zápůjčce 3 celkem částku ve výši 16.874,- Kč. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce ve smyslu § 2991 odst. 2 občanského zákoníku tak odpovídá částce ve výši 16.874,- Kč, přičemž podle § 2993 občanského zákoníku má Navrhovatel právo požadovat po Instituci vydání této částky.

Instituce se tak na základě neplatných Smluv o zápůjčce bezdůvodně obohatila na úkor Navrhovatele o částku celkem ve výši 18.084,- Kč $[(18.000 + 33.210 + 16.874) - (10.000 + 25.000 + 15.000)]$.

Finanční arbitr provedl zúčtování vzájemných nároků smluvních stran z absolutně neplatných Smluv o zápůjčce. Přitom finanční arbitr vycházel ze skutečnosti, že Navrhovatel má vůči Instituci nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 68.084,- Kč a Instituce má naproti tomu vůči Navrhovateli nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 50.000,- Kč, a zjistil,

že nárok Navrhovatele přesahuje nárok Instituce o částku ve výši 18.084,- Kč. Instituce je proto povinna vydat Navrhovateli zjištěný rozdíl.

9. K výrokům nálezu

Jelikož jsou Smlouvy o zápůjčce od počátku absolutně neplatné, nelze vydat rozhodnutí, že se úvěry ze Smluv o zápůjčce úročí diskontní sazbou, a tedy Navrhovatel na takovém určení právní zájem nemá, navíc by takové určení v případě neplatnosti Smluv o zápůjčce neovlivnilo jeho právní postavení. Stejně tak nemá Navrhovatel právní zájem na určení, že informace o RPSN, ujednání o poplatcích a smluvních pokutách ve Smlouvách o zápůjčce jsou neplatná, jelikož jsou Smlouvy o zápůjčce neplatné ve všech svých částech a finanční arbitr navíc nezjistil, že by Instituce poplatky a smluvní pokuty Navrhovateli účtovala.

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že Instituce schopnost Navrhovatele splácet úvěr neposoudila s odbornou péčí, resp. v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvy o zápůjčce, a následně Navrhovateli poskytla na základě těchto smluv spotřebitelské úvěry, aniž by bylo zřejmé, zda Navrhovatel bude schopen úvěry splatit. V důsledku neposouzení schopnosti Navrhovatele splácet úvěr s odbornou péčí jsou proto Smlouvy o zápůjčce od samého počátku absolutně neplatné a strany jsou povinny si vydat bezdůvodné obohacení, které na základě neplatných Smluv o zápůjčce získaly. Finanční arbitr proto rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozhodnutí.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, v případě že finanční arbitr, byť i jen z části, vyhoví návrhu navrhovatele, uloží instituci sankci, která činí 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000,- Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000,- Kč. Zaplacení částky 15.000,- Kč finanční arbitr uloží i v případě, kdy předmětem sporu není peněžitá částka.

Jelikož finanční arbitr v nálezu vyhověl Navrhovateli, ukládá v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi současně Instituci ve výroku II. tohoto nálezu sankci ve výši 15.000,- Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 27. 12. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr